

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА
МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

VI МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

11 – 13 жовтня 2018 р.

ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ

РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА

ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

м.Одеса

УДК: 338.43:316.502(477)

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції 11-13 жовтня 2018 р. Одеса: Одеська національна академія харчових технологій, 2018. – 327 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку ХХІ століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Каламан О.Б. – директор ННПЕіМ ім.Г.Е.Вейнштейна ОНАХТ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. - к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. - д.е.н., доц., Купріна Н.М. - к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. - д.е.н., проф., Павлов О.І. - д.е.н., проф., Рогатіна Л.П. - к.с.н., доц., Савенко І.І. - д.е.н., проф.

Рекомендовано до видання Вченою Радою Одеської національної академії харчових технологій протоколом № 2 від 02.10.2018 р.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

2. Киттлер Ф. Оптические медиа /Фридрих Киттлер. - М.: Логос, Гнозис - 2009. – 272 с.
3. Хоркхаймер М., Адорно Т. Диалектика Просвещения: Философские фрагменты. - СПб.; М.: Медиум: Ювента. - 1997. - С.149-209.
4. Савчук В.В. Медиафилософия. Приступ реальности / Валерий Савчук. - СПб.: Издательство РХГА. – 2013. – 534 с.
5. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / Мануэль Кастельс. – М.: ГУ ВШЭ. – 2000. – 698 с.
6. Савчук В. Коммуникант – эпифеномен коммуникации. – Режим доступа:http://mediaphilosophy.ru/biblioteca/articles/savchuk_communicant/

МОРАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА

Зухіна Є. М., викладач другої категорії

Механіко – технологічний коледж

Педагогічна діяльність — це постійне перебування в ситуаціях морального вибору, що зобов'язує застосовувати чіткі критерії в їх пізнанні, оцінюванні і використанні співмірних обставинам моделей поведінки. Посилання при цьому лише на функціональні обов'язки є спрощенням педагогічних реалій. Для переконливості педагогічних дій, усвідомлення педагогом їх правильності важливо враховувати моральні наслідки, які вони породжують, покладаючись на розуміння добра і зла, тлумачення яких у педагогічній справі має специфічні особливості. Цю проблематику досліджує педагогічна етика, яка на основі відповідальності за долю підростаючих поколінь обґрунтовує педагогічну мораль та її принципи, моральний обов'язок, моральну самосвідомість, моральну відповідальність, особливості моральних відносин педагога, моральні наслідки зайнятої ним позиції і його вчинків.

Моральна відповідальність характеризує особистість з погляду виконання нею моральних вимог.

Моральна відповідальність педагога - особистісна якість, яка полягає в усвідомленні моральної потреби виконання соціальних норм (зокрема, особистісних), а також здатність індивіда адекватно сприймати справедливую оцінку скоєних вчинків, самооцінювати власні дії з позицій гуманності та чистої совісті.

У перспективному аспекті моральна відповідальність - це усвідомлення особистістю сучасного і майбутнього розвитку нації і людства, а також цілеспрямованої, вільної діяльності людини. Педагог навчального закладу морально відповідає за творче оволодіння знаннями, самовдосконалення, самореалізацію своїх сил і здібностей.

У ретроспективному аспекті моральна відповідальність репрезентує відповідальність, що відображає, як правило, соціально-правові дії стосовно особистості за минулу поведінку, вчинки, порушення нею вимог соціально-етичних, правових і професійних норм. У цьому значенні відповідальність відіграє подвійну роль: є способом реагування суспільства, керівництва освіти на негативні дії конкретного педагога і засобом запобігання можливій негативній поведінці цієї або інших особистостей у майбутньому.

Вихідним положенням відповідальності у засновника емпірично-матеріалістичної теорії пізнання Нового часу британського філософа і педагога Джона Локка (1632-1704) є моральний закон природи. Він зумовлює повинність людини у моральному і правовому аспектах, формує її моральний обов'язок, яким керує розум і який узгоджує діяльність людей.

Сучасний український педагог Микола Сметанський з погляду комплексного підходу розглянув проблему соціальної відповідальності педагога, обґрунтував теоретичні основи її формування, висвітлив проблеми, які потребують розв'язання. Серед умов успішного формування соціальної відповідальності вчителя основними він вважає такі:

- створення ситуації зацікавленості особистості у праці та її результатах;
- формування суб'єкта відповідальних дій, пізнавальних, вольових і діяльнісних компонентів його відповідальності;
- наявність гуманно орієнтованого соціального контролю й об'єктивної оцінки дій кожного суб'єкта.

Моральне оцінювання діяльності та поведінки педагога не обмежується оцінкою з боку суспільства, педагогічного колективу, студентів і учнів. Педагог як суб'єкт здатний до самооцінки, завдяки чому стає складовою у системі моральних зв'язків. На цьому рівні моральна самооцінка виявляє моральну сутність людини. Чим краще в неї розвинуті вимогливість до себе і самоконтроль, тим більша і перспективніша відповідальність. Розвиток самооцінки як її елемента залежить від низки чинників (соціальна роль педагога, оцінювальний вплив колективу тощо). Самооцінка визначає стійкість моральної відповідальності та підвищує її міру. Мірою моральної відповідальності педагога є змінна величина, яка безпосередньо визначається здатністю і внутрішньою готовністю до здійснення відповідальних дій, а також обставинами, в яких перебуває педагог.

З огляду на сучасний стан науки психологи і педагоги виокремлюють рівень свідомості, внутрішній і зовнішній аспекти моральної відповідальності педагога. Деякі вчені (І. Іванов, А. Кисельов, В. Рудковський) визначають міру відповідальності лише як свободу або як обов'язок. Свобода і обов'язок у специфічних формах відображають певною мірою аспекти ступеня відповідальності. Вони лише взаємодоповнюють, а не виключають вияву такого феномену, оскільки педагогічне середовище, демократичні відносини загалом дають змогу педагогу добровільно і активно виконувати професійний обов'язок, а отже, добре усвідомлювати свою нову соціальну роль.

Говорячи про моральну відповідальність педагога варто звернути увагу і на таке поняття як моральна самосвідомість педагога. Коли педагог усвідомлює себе як особистість і власну роль й значення в освітній сфері, суспільній, духовно-моральній діяльності і відносинах людей. Показник самосвідомості - духовне, моральне зростання вчителя як особистості, яке характеризують структура, рівні та форми. До структурних елементів моральної самосвідомості педагога належать: усвідомлення морального Я, мислення і пам'ять (рухова, сенсорна, довготривала, короткочасна, словесно-логічна, емоційна, образна).

Усвідомлення вчителем власного морального Я характеризується подвійним зображенням зовнішнього об'єкта і самого себе. Отже, Я особистості педагога схильне до самороздвоєння (амбівалентності) на взаємозамінні Я-суб'єкт і Я-об'єкт. Тобто існує бідомінантність свідомості, за якої її зміст зіставляють із двома рівнозначними полюсами Я і Я (я морально оцінюю свої вчинки і мене оцінюють). Уявлення про власну моральність у вчителя часто ґрунтується на ідеальному Я, його потенційних можливостях, які не збігаються з реальним Я. Такі уявлення можуть бути як завищені, так і занижені.

Самовизначення Я та усвідомлення реального Я спрямовують активну діяльність особистості, її відповідальність перед світом, собою та іншими людьми. Процес самовизначення Я завжди передбачає внутрішню боротьбу.

Усвідомлення суб'єктом власної психічної і моральної діяльності може здійснюватись на різних рівнях: від глибокого та яскравого самоусвідомлення до невизначеного розуміння душевного стану. Моральна самосвідомість взаємопов'язана з рефлексією і сягає рівня мислення. На відміну від сприймання і відчуттів мислення продукує складне та опосередковане відображення дійсності і внутрішній моральний світ людини. Воно дає їй змогу отримувати знання про такі властивості, процеси, зв'язки та відношення дійсності, які не можна сприйняти органами чуття. Його діяльність полягає в активному зіставленні даних практичного досвіду і даних, які є продуктом мисленнєвої діяльності (знання і поняття, що існують).

Пам'ять відіграє важливу роль у моральній самосвідомості особистості вчителя, оскільки організовує і зберігає попередній моральний і професійний досвід педагога, уможлиблює його повторення і використання в майбутній педагогічній діяльності або повернення у сферу свідомості. Для вихователя важливо володіти та розвивати всі форми пам'яті, які допомагають здійснювати моральну рефлексію.

Ще одними складниками моральної відповідальності є поняття "честь" і "гідність". Уперше про ці поняття згадували ще стародавні мислителі. Так дехто з них вважав, що поняття моральної гідної поведінки є тотожним з поведінкою розуму.

Сократ започаткував утилітарний напрям у розумінні честі і гідності. Його суть полягає в тому, що людина із розвиненим почуттям честі та гідності корисна передусім для полісу, держави, друзів і близьких. Водночас це позитивно впливає на саму особистість, оскільки честь виявляє моральну автономію людини, її культуру та переконання. Зовнішній аспект честі має ґрунтуватись на внутрішніх переконаннях. Для Сократа ціннісний смисл життя вищий за саме життя. Гідних і чесних людей він називав щасливими, а несправедливих і негідних - нещасними. Він надавав надзвичайно важливого значення тому, хто виховує в дітей ці якості. Він уважав, що вчитель повинен мати ґрунтовні знання і подавати вихованцям власний приклад гідного життя.

Честь і гідність є наслідком взаємодії розумної та нерозумної душі. Це залежить від того, які звички прищеплюють людям із дитинства, до чого привчають. Внутрішні чинники визначальні в розвитку особистості, натомість зовнішні можуть сприяти або гальмувати його. Кожного разу честь і гідність

виявляються різною мірою. Надмірність честі часом призводить до чванства, погорди та зарозумілості, недостатність - до приниження. Отже, найоптимальнішими якостями є поміркованість та виваженість.

Найкраще честь і гідність розкриваються в ставленні до батьків, друзів та інших людей. Неможливо віддати належну честь батькам, проте того, хто шанує їх, вважають добрим. Що б не зробив син, все одно не зробить того, що гідно отримано раніше (від батька), отже, він - вічний боржник. Ті, хто виявляють дружбу відповідно до гідності, є друзями постійними і справжніми. Людина честі захистить від небезпеки свого товариша, ризикуючи власним життям та вважаючи, що негідно за таких обставин залишитись живим. Хто найбільше цінує життєві блага, той найменше цінує душу.

Більшість сучасних вчених вважає ці поняття спорідненими, але водночас намагаються виявити відмінності. Наприклад, сучасні учені-етики Валентина Добриніна та Юрій Смоленцев зазначають: "Честь і гідність... це близькі за своїм змістом поняття, які розкривають ставлення людини до самої себе і ставлення до неї суспільства, служать виявом моральної цінності людини. В той же час між ними є певна відмінність.

Моральна цінність особистості, що виражається у понятті "честь", пов'язана з конкретним суспільним станом людини, родом її діяльності і соціальними ролями, які вона виконує.

Поняття "гідність" також виражає моральну цінність особистості, але при цьому воно виходить із принципу рівності всіх людей. Це більш широке поняття, ніж поняття "честь", оскільки воно містить оцінку людини, не дивлячись на те, у якій соціальній ролі вона знаходиться, яку функцію виконує". Автори висловили думку, що в понятті "честь" людину оцінюють диференційовано, і це відображено в репутації особистості і колективу та їх соціальному престижі. Тому честь передбачає таку поведінку і вчинки педагога, які підтримують і виправдовують суспільний престиж, репутацію самої особистості або педагогічного колективу. Формою самосвідомості і самоконтролю людини є гідність, що передбачає здійснення відповідних вчинків і недопустимість ганебної поведінки педагога. Гідність особистості вчителя потребує поваги до неї і від інших людей, визнання певних прав і реальних можливостей. В індивідуальній моральній свідомості вона має форму почуття власної гідності, яке спрямовує людину до відповідних форм поведінки.

Література

1. Васянович Г. П. Морально-правова відповідальність педагога (теоретико-методологічний аспект) : Монографія. — Вид. 2. — Львів : Львів. держ. фінансово-економіч. ін-т, 2002. — 232 с.
2. Васянович Г. П. Педагогічна етика : навчально-методичний посібник. — Львів : Норма, 2005. — 344 с.
3. Костенко О. Р. Аналіз психологічних аспектів дослідження відповідальності в за-рубіжній і вітчизняній літературі // Психологічні науки : Зб. наук. пр. — Т. 2. — Вип. 7. — Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2011. — С. 176—182.
4. Пономарьов О. С. Відповідальність в системі професійної компетентності фахівця : навч.-метод. посібн. / О. С. Пономарьов, М. К. Чеботарьов. — Харків : Підруч-ник НТУ "ХП", 2012. — 220 с.

- Ангелов Г. В., к.і.н., професор, Лар'яновський І. С., к.ф.н., ст. викладач,
Шевченко Г. А., к.ф.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса
97. СОЦІАЛЬНА КАТАСТРОФА В УКРАЇНСЬКОМУ СЕЛІ У 1920-1921 РР. (НА ПРИКЛАДІ ОДЕСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ) 250
Шишко О. Г., к.і.н., доцент, ОНАХТ, м. Одеса
98. НОВА ГЕНЕРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ЯК «АГЕНТИ ЗМІН» СУЧАСНОЇ МОДЕРНОЇ ДЕРЖАВИ 253
Дмитрашко С. А., к.п.н., ст. викладач, ОНАХТ, м. Одеса
99. ДО ПРОБЛЕМИ ВИКЛАДАННЯ ФІЛОСОФІЇ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ 256
Пурцхванідзе О. В., к.ф.н., доцент, Паскаренко О., студентка (Молдова)
100. МОРАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА 259
Зухіна Євгенія Миколаївна, викладач II категорії,
Механіко – технологічний коледж
101. ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ЗА ВЫСОКИЙ ТЕМП ИЗУЧЕНИЯ МАТЕРИАЛА 263
Лысяный А.А., преподаватель
Колледж нефтегазовых технологий, инженерии и инфраструктуры сервиса
102. СТУДЕНТСЬКА СІМ'Я: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 267
Мамроцька О.А. канд. істор. наук, асистент, Петрова К. студентка (Росія)
103. СУЧАСНІ МОЛОДІЖНІ СУБКУЛЬТУРИ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ 269
Мамроцька О.А., к.і.н., асистент, Аганіязова О., студентка (Туркменістан)
104. ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ. ІСТОРИЧНЕ ПІДРУНТЯ РІВНОСТІ СТАТЕЙ 272
Орлова В. О., к.ю.н., ст.викладач, Зейналов М. студент (Азербайджан)
105. ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО НАПРЯМУ УКРАЇНИ НА МОЛОДЬ 274
Орлова В. О., канд. юр. наук, ст. викладач, ОНАХТ, м. Одеса
106. ИЗУЧЕНИЕ УРОВНЯ АКАДЕМИЧЕСКОЙ ПОРЯДОЧНОСТИ СРЕДИ СТУДЕНТОВ КНТИИС ОНАПТ 276
Пеньковская Н.К., к.п.н, преподаватель
Колледж нефтегазовых технологий, инженерии и инфраструктуры сервиса
107. ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЯК СПОСІБ ВИХОВАННЯ ДРУЗІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ 280
Тодорова С. М., канд. філос. наук, доцент, Гончаров М., студент (Білорусь)
108. САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЛІЧНОСТІ И СОВРЕМЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ ТРУДОВЫМ КОЛЛЕКТИВОМ 284
Мельник Ю. Н. канд. філос. наук, доцент, Абдуллах А. Б. студент (Лівія)
109. РОЛЬ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ В ГУМАНІЗАЦІЇ УЧЕБНО-ВОСПИТАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕСА 288
Стояно О. А., канд. филос. наук, доцент, Абу Х. К. студент (Ліван)
Одесская национальная академия пищевых технологий
110. ПОЛІТИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ 291
Самокиш В. П. канд. юр. наук, ст. викладач, КумарСандіп студент (Індія)
111. СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ ПЕРСОНАЛОМ В ПИЩЕВОЙ ОТРАСЛИ 294
Черкасский А.В. канд. истор. наук, доцент, Валі Ахмед студент (Єгипет)
112. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО ЛІДЕРСТВА У ВИРОБНИЧИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ 297
Черкаський А.В., канд. істор. наук, доцент, Мбемба Є., магістр (Ангола)
113. НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ИНФОРМАТИЗАЦИИ УКРАИНСКОГО ОБЩЕСТВА, КАК СОСТАВЛЯЮЩЕЙ НАЦИОНАЛЬНЫЕ ИНТЕРЕСЫ СТРАНЫ 301
Черняк Г. А., к.и.н., доц., Кириченко И.А., аспирант, Крылов Н. Г., студент